

ECZACILIK FAKÜLTELERİ İÇİN UYGULAMA ECZANELERİNİN GEREĞİ VE A.Ü. ECZACILIK FAKÜLTESİ UYGULAMA ECZANESİ

* Prof. Dr. Mekin TANKER

Türkiye'de, Eczacılık Fakültesi mezunlarının en az % 80'i bir eczane açmakta ve bu eczaneyi işletmektedir. Bu nedenlerle Eczacılık öğretiminde, dersler ve ders konuları öğrencilerin büyük çoğunluğunun bir eczane işleteceği gözönünde bulundurularak seçilmesi gerekir. Türkiye'deki Eczacılık eğitimi içerisinde çok eski yıllardan beri 6 aylık eczane staj programının bulunması ve bugün de bütün eczacılık fakültelerinde uygulanması bu nedenledir.

Ancak, staj, Eczacılık öğrencisine hali hazır uygulamayı öğretir. Eczane eczacılığının bugünkü durumunun incelenmesi, eksiklerinin saptanması, bunları giderecek önlemlerin oluşturulması, gelecekteki eczane modellerinin tasarlanması, gerek konum, gerek hizmet, gerekse işletme açısından ihtiyaç duyulan gelişmelerin araştırılması, incelenmesi, tartışılması, denenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi, ancak Eczacılık Fakülteleri Uygulama Eczanelerinin yapısında mümkündür.

Nitekim, Türkiye'deki Eczacılık Fakültelerinde uygulama eczanelerinin çok yakın tarihlere kadar kurulmamış olması ve kurulanlar için başlangıçtan bu yana bir çok tartışma ve engellemelerin var gelmesi, Türkiye'de eczane eczacılığının uygulamalı olarak incelenmesini ve eczane eczacılığında iyileştirme, çağdaştırma çalışmalarının yapılmasını geciktirmiştir. Fakültelerimizden bu konuda deneysel araştırmaya dayanan herhangi bir öneri gelememiştir.

Bu arada çok önemli bir noktayı da vurgulamak isteriz. Bu gün Türkiye'de, bir çok Üniversitede, Eczacılık Fakülteleri bulunmadığı halde "uygulama eczaneleri" adı altında eczaneler açılmıştır ve açılmaya devam etme istidadı göstermektedir. Yukarıda sözünü ettiklerimizin bu ikinci tip eczanelerle hiç bir ilgisi yoktur. Çünkü Eczacılık Fakültesi olmayan üniversitelerde Eczacılık öğretiminden ve uygulamasından hiçbir biçimde söz edilemez. Yurdumuzda Eczacılık öğretiminden ancak ve sadece Eczacılık Fakültelerinde yapılacağı kanunlarımızda açıkça yazılıdır. Ne Tıp Fakültelerinin ne de başka herhangi bir Fakültenin eczacılık eğitimi yaptırıldığından söz edilmesi mümkün olmadığına göre, uygulama yaptırılmaları ve yani uygulama eczaneleri açılmaları da söz konusu olamaz. Nitekim bu tip uygulama eczaneleri için idari önlem alınmasına çalışılması da bundandır.

Eczacılık Fakültelerinin uygulama eczaneleri, yüksek öğretim kurumlarının (yani Fakültelerin) uygulama alanları sağlamak görev ve yetkisine dayanarak açılmaktadır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı da Eczacılık Fakülteleri uygulama eczaneleri açılırken, Fakültelerce yapılan başvuruya bu gerekçeyle olumlu cevap vermiş ve bu tip eczanelerin, elbette sağlık kuralları dahilinde, 6197 sayılı kanun kapsamının dışında mütalaa edildiği belirtilmiştir.

Eczacılık Fakülteleri Uygulama Eczanelerinin yaşatılabilmesi ve fonksiyonların yerine getirilebilmesi için gerekli ödeneğin sağlanması yani ilaçların bedava verilmesi Üniversite bütçeleri için mümkün değildir. Bu nedenle diğer fakültelerin uygulama alanları (hastane, çiftlik, üretim üniteleri) gibi bu tip eczanelerin de Fakültelerin döner sermayeleri tarafından işletilmek zorunluğu vardır.

Eczacılık Fakülteleri uygulama eczanelerinin kuruldukları bölgelerde bulunması, serbest Eczanelerin kendi paylarının bu eczanelerin döner sermayelerine aktarıldığı yolundaki itirazlar, bu uygulamanın sınırlı oluşu, elde edilen gelirin, eğer varsa, Eczacılık Fakülteleri ve uygulama eczanelerinin gelişiminde kullanıldığı, kurallara bağlanmış bulunduğundan geçersizdir. Bu konuda Danıştay'ın yapılan itirazları geçersiz sayan yargı kararı da mevcuttur.

Meslek açısından Türk Eczacılar Birliğinin uygulama eczaneleri hakkındaki yazılı görüşünü açıklayan tanımı da şöyledir:

"Yalnız bünyesinde Eczacılık Fakültesi bulunan Üniversitelerde açılabilen; yetki ve sorumluluğu Eczacılık Fakültelerince üstlenilen; Eczacılık uygulaması, müstahzar bilgisi; Eczane İşletmeciliği alanlarında teorik ve pratik uygulama imkanı veren; yalnız kendi üniversite personel ve öğrencilerinin ilaçlarını diğer eczaneler meyhanında temin edecek ve sadece üniversite içerisinde ve bir tek mahalde açılabilen eğitim ve uygulama eczaneleri."

Konunun, öğretim, yasa, yönetim ve meslek açısından yapılan bu kısa irdelemesinden sonra Fakültemiz uygulama eczanesinin kısa çalışma süreci içindeki araştırmaları özetlemek istiyoruz.

A.Ü. Eczacılık Fakültesi Uygulama Eczanesi 1982 yılında faaliyete başlamıştır. Olanakları kısıtlı olduğundan ve kuruluş güçlüklerini belirgin bir biçimde yaşadığından maddi imkansızlıklar yüzünden yer ve alan olarak istenen düzeye getirilememiş olmakla beraber, araştırma ve geliştirme bakımından önemli çalışmaların yapılmasına olanak sağlamıştır.

1- Eczanelerde bilgisayar uygulamasının Türkiye'deki ilk araştırma ve uygulaması bu eczanede yapılmıştır. Türkiye'de, kullanılan müstahzarların ve bunların farmasötik formlarının tesbiti, en uygun kodlama sisteminin oluşturulması, kooperatif, depo ve fabrika bazında satın almaların tefriki, kritik stok seviyelerinin tesbiti, eczanede muhasebenin bilgisayarla takibi ve benzeri hususlarda araştırmalar yapılmış ve Türkiye'deki bir eczanede bilgisayar sisteminin nasıl düzenlenmesi ge-

rektiğini açıklayan ve teknik ayrıntıları da veren bir kitap oluşturulmuştur. Kitabın yazarı olarak bu konuda çok büyük hizmetleri geçen ve o dönemde Fakültemizde Denel Fizik dersini veren Doç. Dr. Abidin Aypar'ın üstün gayretini, takdir ve şükranla anarız.

2- Eczanede, ilaç üretiminin yaygınlaştırılması ve bu üretimin çağdaş yöntemlerle yapılması açısından sürdürülen çalışmalar da başarılı sonuçlar vermiş ve Türkiye'deki eczaneler için çok önemli olan bu konunun işlenmesi, denemelerin yapılması ve sonuçların irdelenmesi için A.Ü. Eczacılık Fakültesi Uygulama Eczanesi bir laboratuvar ve uygulama alanı oluşturmuştur.

Gerçi bu çalışmalar, sonraları bazı idari tasarruflarla duraksamalar geçirmiş ise de o zamana kadar yapılmış bulunan deneme ve gözlemler bu gün, Türkiye'deki bütün eczaneleri kapsayan büyük bir projenin başlatılmasında ve uygulanmasında önemli ipuçları ve deneysel verileri sağlamıştır.

3- Özellikle son sınıf öğrencilerinin çeşitli disiplinlerden aldıkları bilgilerin, bir sentezi ve bu sentez sonuçlarının eczanede uygulanması esasına dayanan, müstahzar incelenmesi pratiğini de kapsayan bir programın uygulanması bu eczane sayesinde mümkün olmuştur. Bu programda, gruplar halinde ve öğretim üyelerinin nezaretinde eczaneye götürülen öğrenciler, değişik disiplinlerden öğretim üyelerinin verdiği konular ve direktifler çerçevesinde, müstahzarlar üzerinde inceleme yapmakta ve bu müstahzar ambalajından prospektüsüne ve içindeki farmasötik şekline, uygulanan doza kadar inceleyerek derslerde aldığı teorik bilgilerle bu incelemelerini karşılaştırmaktadır. Burada rastladığı farklılıkların nedenlerinin ortaya çıkarılması için bilhazare kütüphane çalışması yapmak da bu programın kapsamı içindedir.

Öğrenciler aynı etken maddeleri taşıyan müstahzarları da mukayese ederek aralarında ambalaj, fiyat, doz, farmasötik şekil ve kullanılan etken maddenin kimyasal yapısı (optik izomer, değişik tuzlar, kompleksler, vb.) bakımından farklılıklar olup olmadığı, varsa bunların nedenleri üzerinde de durmaktadırlar.

Ayrıca aynı etkide olup da farklı etken madde taşıyan müstahzarların yine ambalaj, fiyat, farmasötik şekil ve etki farklılıkları incelenerek irdelenmesi de program kapsamındadır.

Bu programın kapsamında gelen reçetelerin de incelenmesi ve hangi ilaçların hangi sıklıkla yazıldığı, reçetede aynı etkide ilaçların bulunup bulunmadığı, reçetelerin kayıt usulleri, stok kontrolü ve tesbiti gibi konuların işlenmesi de bulunmaktadır.

Eczacılık Fakültelerine bağlı ve onların yönetiminde bulunan uygulama eczaneleri, eğitime hizmet eden ve eczanelerin geleceğini sağlayacak düzenlemelerin getirilmesi araştırmalarının yapılabilmesi için tek ve en yararlı kurumlardır.